कम्मवाक्यं

LIBER DE OFFICIIS SACERDOTUM BUDDHICORUM.

PALICE ET LATINE PRIMUS EDIDIT ATQUE ADNOTATIONES ADIECIT

FRIDERICUS SPIEGEL.

Bonnae ad Rhenum.

IMPENSIS H. B. KOENIG.

1841.

Praefatio.

Quindecim fere anni praeterierunt, ex quo conjuncta Burnoufii et Lassenii opera doctissimae illae commentationes de lingua pálica, cujus vix nomen tunc temporis apud nos innotuerat, in lucem prolatae sunt. Quas, quanto applausu, ubi spatium adhuc ignotum aperiebatur, nostra aetas exceperit, quis est, qui nesciat? Quod tamen inde, neque ab his neque ab aliis viris doctis, qui Indicis studiis operam dant, in Europa quidquam editum sit, nolite mirari, quum ea lingua, quae semper principatum inter Indicas tenebit, tam multi atque magni laboris indigeret. Ad quod accedit, ut codices manuscripti apud nos non tam crebro extent ac lingua sanscrita conscripti.

guae pâlicae et cognoscendae historiae Indicae pari momento, abhinc quatuor annis a Turnourio in Taprobane insula edi coeptus est, animos doctorum ad haec studia intendit.

Hoc ipso libro ego quoque impulsus, cum linguae pâlicae operam dare constituissem, frustra circumspexi, e quibusnam libris parari posset hujus linguae cognitio accuratior. Quare, ut ad unicum locum confugerem, ubi praeter linguae sanscritae doctrinam etiam hujus linguae cognitio in Germania accipienda esset, Bonnam adii. Neque spes me fefellit. Nam Lassenius, pro sua erga omnes qui eum adeunt benevolentia, non solum mihi omnia, eaque non pauca, quae ipse de hac lingua perscrutatus erat, tradidit, sed mihi etiam codicum, quos incredibili labore Parisiis descripserat, usum liberaliter praebuit, ut quam plurimos fructus ex iis perciperem. Primitias eorum, quae collegi, nunc publici juris facturus, primum huncce libellum edere constitui, quem ad edendum aptissimum esse jam docuerunt clarissimi illi linguae pâlicae vindicatores. Sed, antequam de libello ipso loquar, ea, quae de indole et ingenio linguae pâlicae cognitione digna sunt, paucis proferam.

Buddhae sectatores, Brachmanum exemplum nequaquam secuti, linguam sanscritam non solam adhibuerunt in libris sacris conficiendis, sed non dubitarunt, linguis

vulgaribus etiam scripta sacra conscribere*). Inter eas, quas primo ad libros exarandos adhibuerunt, lingua, quam pâlicam nominare consuevimus, tam insignem locum tenebat, ut lingua sancta Buddhicorum, Pegu, Siam et Taprobanem insulam habitantium usque ad hanc aetatem maneret. Cum vox पालि ipsa in lingua pàlica tres partes sacrorum librorum significet**), vox पालिभासा vim habebit: lingua sacrorum librorum, diversa ab सीहलभासा i. e. lingua singhalensis, in qua commentarii ad tres partes librorum sacrorum scripti sunt. Apud Buddhicos ipsos plerumque मागधी vocatur, quo testimonio, id quod Burnoufii et Lassenii disceptationibus extra omnem dubitationem positum est, optime probatur, hanc linguam in India ipsa ortam esse. Quod tamen Buddhae sectatores contendunt, eam minime descendere a sanscrita, quin etiam, esse priscam et ex qua omnes ceteras linguas esse deducendas, vix dignum est, quod refutetur.

*) Apud Tibetanum quendam auctorem (cf. Journ. of the As. Society of Bengal. 1838. March. p. 281. sqq.) sacra quaedam invenitur narratio, quae exhibet, quanam lingua quodque scriptum confectum sit. Narrat, Sutra esse lingua Sindhica confecta, Pàramitam et Mantras lingua sanscrita scripta, quae Tantra appellantur lingua sanscrita, pràcrita et apabhrança atque linguis barbarorum. Omnia scripta etiam lingua persica, sinica et tibetana esse confecta.

**) Cf. Mhv. p. 253 l. 2 [illegible] पालि [illegible] et [illegible] p. 252. l. 10. Cf. etiam Prinsep. Inscriptions of Delhi and Allahabad Nr. V. l. 1 [illegible] पालिया [illegible]

Denuo autem Mahavansa, qui liber et inquirendae linguae pâlicae et cognoscendae historiae Indicae pari momento, abhinc quatuor annis a Turnourio in Taprobane insula edi coeptus est, animos doctorum ad haec studia intendit.

Hoc ipso libro ego quoque impulsus, cum linguae pâlicae operam dare constituissem, frustra circumspexi, e quibusnam libris parari posset hujus linguae cognitio accuratior. Quare, ut ad unicum locum confugerem, ubi praeter linguae sanscritae doctrinam etiam huius linguae cognitio in Germania accipienda esset, Bonnam adii. Neque spes me fefellit. Nam Lassenius, pro sua erga omnes qui eum adeunt benevolentia, non solum mihi omnia, eaque non pauca, quae ipse de hac lingua perscrutatus erat, tradidit, sed mihi etiam codicum, quos incredibili labore Parisiis descripserat, usum liberaliter praebuit, ut quam plurimos fructus ex iis perciperem. Primitias eorum, quae collegi, nunc publici juris facturus, primum huncce libellum edere constitui, quem ad edendum aptissimum esse jam docuerunt clarissimi illi linguae pâlicae vindicatores. Sed, antequam de libello ipso loquar, ea, quae de indole et ingenio linguae pâlicae cognitione digna sunt, paucis proferam.

Buddhae sectatores, Brachmanum exemplum nequaquam secuti, linguam sanscritam non solam adhibuerunt in libris sacris conficiendis, sed non dubitarunt, linguis

vulgaribus etiam scripta sacra conscribere*). Inter eas, quas primo ad libros exarandos adhibuerunt, lingua, quam **pâlicam** nominare consuevimus, tam insignem locum tenebat, ut lingua sancta Buddhicorum, Pegu, Siam et Taprobanem insulam habitantium usque ad hanc aetatem maneret. Cum vox पालि ipsa in lingua pàlica tres partes sacrorum librorum significet**), vox पालिभासा vim habebit: **lingua sacrorum librorum**, diversa ab अट्ठकथाभासा i. e. lingua singhalensis, in qua commentarii ad tres partes librorum sacrorum scripti sunt. Apud Buddhicos ipsos plerumque मागधी vocatur, quo testimonio, id quod Burnoufii et Lassenii disceptationibus extra omnem dubitationem positum est, optime probatur, hanc linguam in India ipsa ortam esse. Quod tamen Buddhae sectatores contendunt, eam minime descendere a sanscrita, quin etiam, esse priscam et ex qua omnes ceteras linguas esse deducendas, vix dignum est, quod refutetur.

---

*) Apud Tibetanum quendam auctorem (cf. Journ. of. the As. Society of. Bengal. 1838. March. p. 281. sqq.) sacra quaedam invenitur narratio, quae exhibet, quanam lingua quodque scriptum confectum sit. Narrat, Sutra esse lingua Sindhica confecta, Paràmitâm et Mantras lingua sanscrita, scripta, quae Tantra appellantur lingua sanscrita, prâcrita et apabhrança atque linguis barbarorum. Omnia scripta etiam lingua persica, sinica et tibetana esse confecta.

**) Cf. Mhv. p. 253. l. 2. थेरियाचरियो सब्बे पालिं विय तं गहुं et imprimis] p. 252. l. 10. Cf. etiam Prinsep. Inscriptions of Delhi and Allahabad. Nr. V. l. 1. हेवं च हेवं च मे पालियो वाढेथ.

Quae lingua quum sancta Buddhicorum sit, consentaneum videtur credi, ab illis ad Taprobanem insulam introductam et inde in Indiam transgangeticam translatam esse. India autem magna vario commercio cum Taprobane insula antiquissimis temporibus coniuncta est, nota est mentio huius insulae adeo in Rameïde. Enumerantur sex reges brahmanici *) in Mahavansa, quos, ante memoriam Asocae regnum tenentes, dubitari nequit, alia lingua usos esse. Quod egregie probatur multitudine vocabulorum e lingua sanscrita, non pâlica, in linguam singhalensem translatorum, quae priore illo commercio nata esse mihi videntur ut कर्ण auris, non कण्ण, वैर non वेर, quin etiam vocales ऋ, ॠ, ऌ et ॡ inveniuntur, eodem modo visarga, qui in lingua pâlica fere evanuit **), in lingua singhalensi usitatissimus est (ex. gr. दुःख dolor, non दुक्ख ut in ling. pâl.). Sunt denique omnes libri, qui tractant geometriam, astronomiam etc., lingua sanscrita conscripti.

Propius adhuc Elu ad linguam sanscritam accedere, quin etiam originem ex ea ducere fertur, quod tamen addubitamus, ipsis CLOUGHII verbis innisi ***), quia

*) Reges Ceylonenses ante Asocam re vera brahmanicos fuisse vidimus e mentione Brahmanum; cf. Mhv. p. 50. l. pen. p. 60. l. 9. p. 65. l. 6. etc.

**) Cf. Essai sur le Pali p. 77.

***) Clough Singhalese dictionary pref. p. II. *The Eloo has undoubtely given birth to the vernacular language of this country.*

Raskius, linguam singhalensem numero dekkhanicarum esse adscribendam, certissimis probavit testimoniis.

Scrutantes in libris Singhalensibus, quando advenenerint Buddhici, linguam pâlicam secum ferentes, illatam esse illam invenimus tempore Devânampiyatissae, aequalis Açocae illius, Magadhorum regis, quem regnasse annis 260—219 certissimis rationationibus constat, quas tamen hic proferre longum est *). Hic filium **) Mahindam in Taprobanem misit, qui hanc insulam disciplinae Buddhicae aperiret, unde linguam मागधी nominatam esse verisimile est. Et profecto, collatis inscriptionibus illis, quae ad nostram aetatem pervenere, cum lingua pâlica, minime dubitari potest, quin hae linguae arctissime coniunctae sint. Hae linguae non ita multum distant a sanscrita, cum neque literas elidant, neque literas aspiratas in ह commutent, ut lingua prâcritica, nisi paucis exceptis ***). Eodem modo ण in न tantum mutatur, si

---

It appears to claim great antiquity, and, being derived from Sanskrit, a great portion of her may be traced from that source.

*) Cf, quae ingeniose, ut solet, hac de re disputavit cl. Lassenius Zeitschr. fürs Morgenl. I. p. 109.

**) Fratrem Açocae, non filium fuisse Mahindam contendit Foe kue ki. p. 209. *Sed Mahavansa* disertis verbis eum filium Açocae facit. Cf. Mhv. p. 76. l. 8.

***) Ita खवहामि = खवधामि Inscr. Delhic. IV. l. 6. ap. Prins. In ling. pâl. invenies पिदहसि pro पिदधसि Mhv. p. 4. l. 4. et पनिदहि pro पनिदधि etc.

cum alia consonanti est coniuncta *). Degeneravit autem lingua pâlica non magis a sanscrita quam dialectus Dhaulica. Anteponenda utrique linguae videtur dialectus Girnarensis, quae sanscritae proxima etiam conservavit, eiusmodi verba ut नस्ति etc. Quas tamen inscriptiones quum alio loco mox tractaturus sim, haec pauca hic sufficiant.

Lingua pâlica iam antiquis temporibus per grammaticos exculta est, quorum tamen opera nondum typis expressa sunt, illa autem grammatica, quam usitatissimam inter indigenas et बालावतार nominatam Cloughius transtulit, denuo probat, ex India esse hanc scientiam deductam, quum termini technici ab Indis inventi in hanc gram-

---

*) De littera य cum literis palatalibus commutatione haec addere liceat. Lingua Dhaulica य semper retinet secundum usum, qui adeo in Mâgadhica dialecto in dramatibus non prorsus evanuit. Cf. Lassen gramm. Prâc. p. 391. Litera य simplex retinetur et in dialecto Girnarensi et in lingua pâlica (cf. Essai sur le Pali p. 143.). Commutationes consonantium compositarum in lingua pâlica admodum frequentes sunt. cf. पच्चयो किच्चं etc. contra य conservata est in अय्यं (आर्य) कय्यं pro कार्यं etc. In dialecto Girnarensi semel inveni अचायिक, quae forma in dialecta dhauliensi अतियायिक scribitur. In vocibus ut कर्तव्यं, ubi lingua pâlica magis degenerata कत्तब्बं ponit, dialectus Girnarensis कतव्यं, dialectus dhaulica कतवियं ponit. — Contra atmanepadam in utraque dialecto evanuit, in lingua pâlica autem conservatum est. Cf. paradigmata apud Clough. Pali grammar p. 102. sqq. et exempla ut दिस्सन्ते Mhv. p. 68. l. 10. दिस्सरे ib l. 11. अरुहते p. 69. l. 2. p. 50. l. 9.

maticam introducti sint. Antiquissimam de lingua pâlica grammaticam Câtyâyanae*) cuidam attribuunt haud dubie eidem, qui Vârtica ad Pâninis aphorismos conscripsit, sane eo consilio, ut nomine illo in India celeberrimo auctoritatem linguae suae vindicent. Quod opus non in Taprobane sed in Dakshina esse confectum, contendit Turnourius. Câtyâyanae opus, in Taprobane insula saltem, non iam extat, contra numerus haud exiguus aliarum grammaticarum, quae doctrinam suam e Câtyâyanae opere derivant. Hac saltem in re pâlici grammatici prâcriticis sunt inferiores, quod, falsa de linguae suae aetatis opinione ducti, linguam pâlicam non cum sanscrita comparaverunt, e qua sola accuratior formarum pâlicarum cognitio proficisci potest.

Quod attinet ad lexica, etiam haec opera indicam originem indicant. Quum auctor Amara Koshae doctrinae Buddhicae fuerit addictus, profecto non mirum est, quod lexicon pâlicum ad ejus exemplum confectum sit. Liber धातुमञ्जरि a Clougio editus Dhâtupâtham sanscritum ubique sequitur, omissis tamen pluribus capitibus. Cetera linguae pâlicae monumenta, quae adhuc extant, a Turnourio et Uphamio enumerantur**). Prima tantum pars

*) De Câtyâyano nostra cf. doctiss. Boehtlingkium Panini T. II. p. XLIX. De Buddhicis narrationibus de hoc grammatico vid. Mahav. p. XXVI.

**) Cf. Turnour. Mhv. p. LXXV. Upham X. Sacred and historical books III.

Mahavansae typis exscripta est, qui, quanti sint momenti literae pâlicae, optime demonstrat. Libri sacri in Taprobane sero conscribebantur, quum per magnum temporis spatium vivo sermone proderentur *).

Sed hactenus de lingua pâlica. Quod vero attinet ceteras linguas gentium Buddhicarum haud dubie lingua tibetana et singhalensis sunt gravissimae, ambae in Europa vix notae, nullumqne opus, quod sciam, his conscriptum typis expressum est. De lingua tibetana mihi persuasum est, versiones e lingua sanscrita esse nimis fideles, quas vix intelligas, omisso aut ipso opere sanscrito aut lexico tibetano — sanscrito **). Quamquam pauca tantum loca contuli, confirmatur tamen sententia mea lexico tibetano a Csoma Koeroesi edito, ubi voces tibetanae per voces sanscritas exprimuntur, quae in compositionibus tantum adhiberi possunt (ex. gr. ग्रमि p. 139.) et versiones Sinenses. (cf. Foe kue ki LX.) ***). Utinam illustrissimo lexici tibetici editori placeat id quod iam pro-

*) Mhv. p. 207. l. pen.

पिटकत्तयपालिं च तस्स अत्थकथं च तं ।
मुखपाठेन आनेसुं पुब्बे भिक्खु महामति ॥
हानिं दिस्वान सत्तानं तदा भिक्खू समागता ।
चिरट्ठितत्थं धम्मस्स पोत्थकेसु लिखापयुं ॥

**) Cf. प्रज्ञा पारमिता
ses rab ki baroltu singba.

***) Singhalenses etiam si quid vertant, verbotenus vertunt. Cf. Clough in Oriental Miscellaneous Translations. T. II.

misit praestare et studia nostra editione sanscrita et tibetana Lalitavistarapurânae adjuvare!

Sed transeamus ad libellum nostrum. Affirmat Cloughius hunc esse Vinayapitacae partem omniaque manuscripta conscripta sint literis pâlicis illis vetustioribus, quas Pali carrée nominabant auctores libri: Essai sur le Pali. Commentarius libri in Taprobane non extat; in Italia librum nostrum una cum commentario asservari docet Paulinus a Bartholomeo, quod tamen secus credo.

Versiones nostri libelli extant duae, una a BUCHANAN, altera a CLOUGHIO edita*). Quarum tamen illa non e lingua pâlica, ideoque pâlica vocabula semper corrumpit. Quae additae sunt explicationes ad verba ipsius libri, ab editore collectae an e glossatore editae sint, incertum est. CLOUGHII versio textum stricte sequitur. Ambae versiones a textu raro aberrant, imprimis versio Cloughiana multis locis genuinum sensum, et interdum etiam veras lectiones indicavit. In Cloughii versione hic libellus primo tantum capite continetur, praeterea sex capita addita sunt; affirmat tamen Lassenius, omnes quos

*) Sunt capita reliqua apud Cloughium. Cp. II. on the investiture of an ordained priest with the complete robe. C. III. On the consecration of a side for the performance of the Poyas. C. IV. The bestowment of the Kathina. C. V. On the election of a Thera under some special name. C. VI. On giving a name to a priest. C. VII. On the dedication of a temple.

viderit codices non amplius progredi. Codice usus sum Parisiensi, a Lassenio descripto, quum Parisiis commoraretur, quem pluribus illustrare supersedeo, quum iam tractatus sit: Essai sur le Pali. p. 205—209. Codicis in fine desunt pauca, quae tamen facile addi possunt. Codices manuscriptos librorum pâlicorum esse non sine mendis, non est mirandum. Describuntur quidem magna cum diligentia, sed quum scribis plerumque deficiat linguae sanscritae cognitio, nihilominus vitia irrepunt et facile propagantur. Hinc explicari potest constantia errorum in codice nostro, quorum nonnullos in adnotationibus commemoravi. Facillime hi errores corrigi possunt collatis libris pâlicis in Taprobane exaratis cum codicibus nostris Siamensibus, nam raro hi codices eosdem errores proferunt. Praeter errores, de quibus in adnotationibus verba feci, imprimis hi perquam frequentes sunt: Manuscripta Palico-Siamensia vulgo pro प फ exarant, ex. gr. पदीफ संनिफातो उफोसथो, quem errorem in libris Singhalensibus nusquam inveni, si vocem पुप्पं excipis, quae secundum Abhidhânam etiam फुप्फं scribitur. Eodem modo evitantur in libris Singhalensibus errores ut परिसुद्ढो, सद्ढिं (सार्द्धं), qui in codicibus Kammavakyae et Pratimoksha sunt frequentissimi. Contra regulas sanscritas de न et ण literis semper fere in his codicibus observatas inveni, ubi libri Singhalenses plerumque nullum discrimen

constituunt. Exempla haec sufficiant: पानको an insect. Abh. II. 10. 13. पानो animal Mhv. p. 3. l. ult. p. 90. l. 9. contra पाणं = पानं Abh. II. 5. 14. Eodem modo खणं et खनं promiscue; et exempla ut वुत्तिक Abh. I. 1. 2. 3. in Mahavansa ubique inveniri possunt. Haec tamen menda facile emendari possunt, collatis inter se manuscriptis Singhalensibus et Siamensibus.

De mea hujus libri editione pauca mihi dicenda sunt, praeter ea, ut lectores benevolos iterum iterumque rogem, ne nimis severe hoc primum editionis libri pàlici periculum judicent. Menda haud pauca inesse probe scio, neque aliter expectari potest in libro, ad quem edendum tam pauca subsidia adhiberi potuerunt. Quos enim in manibus habeo libros lingua pàlica conscriptos, subsidia quidem sunt haud spernenda, nequaquam tamen sufficientia. Mahavansae tomus primus, omnis bonae frugis plenus, quantum me profecerit ipsi videbunt lectores ex editione mea. Sed omnia ex eo explicari non possunt, liber utilissimus enim, historiam praecipue spectans, res quae in hoc libro tractantur obiter tantum commemorat. Pratimoksha autem explicatione magis eget, quam qui nostrum librum explicet. Lexicon pàlicum, quod अभिधा-नप्पदीपिका nominatur, a Claughio editum, magnum quidem vocabulorum thesaurum continet, attamen non omnes voces complectitur. Haec si reputant lectores spe-

ro fore, ut menda benigne excusent veniamque dent, si nonnullae falso explicavi.

In adnotationibus, quas addidi, versionem meam exemplis aliunde collatis firmare eoque vocabula singula explicare studui. Glossarium, omnia verba complectens, addere ideo nolui, quod in lexico integro edendo jam dudum occupor, ad quod perficiendum praeter quosdam alios libros etiam hunc libellum quantum potui accurate contuli. Loca, quae e Pratimoksha edidi, praecipue eo consilio addita sunt, ut lectores perspiciant totius libri indolem. Librum integrum edidissem, si subsidia mea suffecissent. Ad Abhidhânam ubique lectores delegavi, cujus libri novam editionem parat cl. BROCKHAUSIUS, in qua editione, si quando apparuerit, certe nihil desiderabitur.

Vix, puto, egebit excusatione, quod hunc librum typis sanscritis exprimendum curaverim. Nam quum loca prâcrita in dramatis typis sanscritis exarare nulli dubitemus, eodem jure literas sanscritas in lingua mere Indica et a lingua patria vix degenerata adhibere possumus.

Sed huic praefationi finem imponere non possum, quin publice gratias agam quam maximas viris illustrissimis, RUECKERTO, LASSENIO, GILDEMEISTERO, quibus me omnia, quae de literis Indicis teneo, accepisse glorior. Quibus viris doctissimis, jam mea laude majoribus, qui a primo fere initio usque ad hoc tempus semper foverunt

studia, mea pro tot beneficiis in me cumulatis magis quam verbis exprimi potest, obstrictus sum et semper manebo.

Et nunc haec folia non sine justo timore in lucem emitto, quae si non omnino displicuerint viris doctis, jam operae pretium factum esse censebo.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

p. 6. l. 3. infra lege: उपज्झायो.

p. 29. l. 13. adde: अकुसलो. Cod. कुसलो, id quod suadente doctiss: Boehtlingkio mutavi in अकुसलो „ineptus“. Clough. be not abashed.

Impressit Francisc. Baaden typis propriis Sanscritis.

studia mea, pro tot beneficiis in me cumulatis magis quam verbis exprimi potest, obstrictus sum et semper manebo.

Et nunc haec folia non sine justo timore in lucem emitto, quae, si non omnino displicuerint viris doctis, jam operae pretium factum esse censebo.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

1. In libro.

p. 4. l. 6. del. मं.
p. 6. l. 3. infra lege: उपन्नाया.
p. 9. l. 7. lege: माणं.
p. 18. ult. lege: **Nagae.**
p. 29. l. 13. adde: अकुसलं. Cod. न कुसलो, id quod suadente doctiss. **Boehtlingkio** mutavi in अकुसला „ineptus". Clough. be not abashed.
p. 34. l. 13. lege: सापापंसुकूलं.

2. In praefatione.

p. IX. pen. del: X.
p. X. l. 7. infra lege: महामति.
p. XI. l. 5. lege: sunt.

Impressit Francisc. Baaden typis propriis Sanscritis.

कम्मवाकं

नमो तस्स भगवतो अरहतो

सम्मासंबुद्धस्स ॥

पठमं उपज्झं गाहापेतब्बो ।
उपज्झं गाहापेत्वा पत्तचीवरं आचिक्खितब्बं ।
अयं ते पत्तो । आम भन्ते ।
अयं संघाटि । आम भन्ते ।
अयं उत्तरासङ्गो । आम भन्ते ।
अयं अन्तरवासको । आम भन्ते ।
गच्छ अमुम्हि ओकासे तिट्ठाहि ॥
सुणातु मे भन्ते संघो । नागो आयस्मतो तिस्सस्स

1*

उपसंपदापेक्खो । यदि संघस्स पत्तकल्लं । अहं नागं अनुसासेय्यं ॥

सुणासि नाग । अयं ते सच्चकालो भूतकालो । यं जातं । तं संघमज्झे पुच्छंते । सन्तं अत्थीति वत्तब्बं । असन्तं नत्थीति वत्तब्बं । मा खो वित्थासि । मा खो मं अकुसलोसि ।

एवं तं पुच्छिस्संति ॥

सन्ति ते एवंरूपा आबाधा । कुट्ठं ।

नत्थि भन्ते ।

गण्डो ।

नत्थि भन्ते ।

किलासो ।

नत्थि भन्ते ।

सोसो ।

नत्थि भन्ते ।

अपमारो ।

नत्थि भन्ते ।

मनुस्सोसि । आम भन्ते ।

पुरिसोसि । आम भन्ते ।

भुजिस्सोसि । आम भन्ते ।

अणणोसि । आम भन्ते ।

नसि राजभटो । आम भन्ते ।

अनुञ्ञातोसि मातापितूहि । आम भन्ते ।

परिपुण्णवीसतिवस्सोसि । आम भन्ते ।

परिपुण्णं ते पत्तचीवरं । आम भन्ते ।

किंनामोसि । अहं भन्ते नागो नाम ।

को नाम ते उपज्झायो । उपज्झायो मे भन्ते आय
स्मा तिस्सत्थेरो नाम ॥

सुणातु मे भन्ते संघो । नागो आयस्मतो तिस्स
स्स उपसंपदापेक्खो । अनुसिट्ठो सो मया । यदि
संघस्स पत्तकल्लं । नागो आगच्छेय्य ॥ आगच्छा
हीति वत्तब्बो ॥

संघं भन्ते उपसंपदं याचामि । उल्लम्भतु मं भन्ते
संघो अनुकम्पं उपादाय ॥ दुतियं भन्ते संघं उप
संपदं याचामि । उल्लम्भतु मं भन्ते संघो अनु
कम्पं उपादाय ॥ ततियंपि भन्ते संघं उपसंपदं या
चामि । उल्लम्भतु मं भन्ते संघो अनुकम्पं उपादाय ॥

सुणातु मे भन्ते संघो । अयं नागो आयस्मतो
तिस्सस्स उपसंपदापेक्खो । यदि संघस्स पत्तकल्लं ।
अहं नागं अन्तरायिके धम्मे पुच्छेय्यं ॥

सुणासि नाग। अयं ते सच्चकालो भूतकालो। यं जातं। तं पुच्छामि। सन्तं अत्थीति वत्तब्बं। असन्तं नत्थीति वत्तब्बं॥

सन्ति ते एवंरूपा आबाधा। कुट्ठं। नत्थि भन्ते॥

गण्डो। नत्थि भन्ते॥

किलासो। नत्थि भन्ते॥

सोसो। नत्थि भन्ते॥

अपमारो। नत्थि भन्ते॥

मनुस्सोसि। आम भन्ते॥

पुरिसोसि। आम भन्ते॥

भुजिस्सोसि। आम भन्ते॥

अणणोसि। आम भन्ते॥

नसि राजभटो। आम भन्ते॥

अनुञ्ञातोसि मातापितूहि। आम भन्ते॥

परिपुण्णवीसतिवस्सोसि। आम भन्ते॥

परिपुण्णं ते पत्तचीवरं। आम भन्ते॥

किंनामो सि। अहं भन्ते नागो नाम॥

को नाम ते उपज्झायो। उपज्झायो मे भन्ते आयस्मा तिस्सत्थेरो नाम॥

सुणातु मे भन्ते संघो। अयं नागो आयस्म

तो तिस्सस्स उपसंपदापेक्खो । परिसुद्धो अन्तरा यिकेहि धम्मेहि । परिपुण्णं अस्स पत्तचीवरं । नागो संघं उपसंपदं याचति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । यदि संघस्स पत्तकल्लं । संघो नागं उपसंपादेय्य आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन ॥

एसा ञत्ति ॥ सुणातु मे भन्ते संघो । अयं नागो आयस्मतो तिस्सस्स उपसंपदापेक्खो । परिसुद्धो अन्तरायिकेहि धम्मेहि । परिपुण्णं अस्स पत्तचीवरं । नागो संघं उपसंपदं याचति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । संघो नागं उपसंपादेति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । यस्सायस्मतो खमति नागस्स उपसंपदा आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । सो तुण्हस्स । यस्स नक्खमति । सो भासेय्य ॥ दुतियंपि एतं अत्थं वदामि । सुणातु मे भन्ते संघो । अयं नागो आयस्मतो तिस्सस्स उपसंपदापेक्खो । परिसुद्धो अन्तरायिकेहि धम्मेहि । परिपुण्णं अस्स पत्तचीवरं । नागो संघं उपसंपदं याचति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । संघो नागं उपसंपादेति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । यस्सायस्मतो खमति ना

गस्स उपसंपदा आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । सो तुण्हस्स । यस्स नक्खमति । सो भासेय्य ॥ ततियंपि एतं अत्थं वदामि । सुणातु मे भन्ते संघो । अयं नागो आयस्मतो तिस्सस्स उपसंपदापेक्खो । परिसुद्धो अन्तरायिकेहि धम्मेहि । परिपुण्णं अस्स पत्तचीवरं । नागो संघं उपसंपदं याचति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । संघो नागं उपसंपादेति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । यस्सायस्मतो खमति नागस्स उपसंपदा आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । सो तुण्हस्स । यस्स नक्खमति । सो भासेय्य ॥

उपसंपन्नो संघेन नागो आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन खमति संघस्स । तस्मा तुण्हि । एवं एतं धारयामीति ॥

तावदेव छाया मेतब्बा । उतुपमाणं आचिक्खितब्बं । दिवसभागो आचिक्खितब्बो । संगीति आचिक्खितब्बा । चत्तारो निस्साया आचिक्खितब्बा । चत्तारि च अकरणीयानि आचिक्खितब्बानि ॥

पिण्डयालोपभोजनं निस्साय पब्बज्जा । तत्थ ते यावजीवं उस्साहो करणीयो ॥

अतिरेकलाभो। संघभत्तं। उद्देसभत्तं। निमन्तणं। सला कभत्तं। पक्खिकं। उपोसथिकं। पाटिपदिकं॥ आम भन्ते॥

पंसुकूलचीवरं निस्सायपब्बज्जा। तत्थ ते याव जीवं उस्साहो करणीयो॥

अतिरेकलाभो। खोमं। कप्पासिकं। कोसेय्यं। कम्बलं। सानं। भङ्गो॥ आम भन्ते॥

रुक्खमूलसेनासनं निस्सायपब्बज्जा। तत्थ ते या वजीवं उस्साहो करणीयो॥

अतिरेकलाभो। विहारो। अड्ढयोगो। पासा दो। हम्मियं। गूहा॥ आम भन्ते॥

पूतिमुत्तभेसज्जं निस्सायपब्बज्जा। तत्थ ते याव जीवं उस्साहो करणीयो॥

अतिरेकलाभो। सप्पि। नवनीतं। तेलं। मधु। फाणितं॥ आम भन्ते॥

उपसंपन्नेन भिक्खुना मेथुनो धम्मो न पतिसेवि तब्बो। अन्तमसो तिरच्छानगतायपि यो भिक्खु मेथुनं धम्मं पतिसेवति अस्समणो होति असक्य पुत्तियो। सेय्यथापि नाम। पुरिसो सीसच्छिन्नो अभब्बो तेन सरीरबन्धनेन जीवितुं एवं एव भि

... मेथुनं धम्मं पतिसेवित्वा अस्समणो होति असक्यपुत्तियो। तं ते यावजीवं अकरणीयं ॥ आम भन्ते ॥

उपसंपन्नेन भिक्खुना अदिन्नं थेय्यसंखातं न आदातब्बं । अन्तमसो तिणसलाकं उपादाय यो भिक्खु पादं वा पादारहं वा अतिरेकपादं वा अदिन्नं थेय्यसंखातं आदियति । अस्समणो होति असक्यपुत्तियो । सेय्यथापि नाम । पण्डुपलासो बन्धनपमुत्तो अभब्बो हरितत्ताय । एवं एव भिक्खु पादं वा पादारहं वा अतिरेकपादं वा अदिन्नं थेय्यसंखातं आदियित्वा अस्समणो होति असक्यपुत्तियो । तं ते यावजीवं अकरणीयं ॥ आम भन्ते ॥

उपसंपन्नेन भिक्खुना संचिच्च पाणो जीविता न वोरोपेतब्बो । अन्तमसो कुन्दकिमिक्षकं उपादाय यो भिक्खु संचिच्च मनुस्सविग्गहं जीविता वोरोपेति अन्तमसो गब्भपातनं उपादाय । अस्समणो होति असक्यपुत्तियो । सेय्यथापि नाम । पुथुसिला द्वेधाभिन्ना अप्पटिसंधिका होति । एवं एव भिक्खु संचिच्च मनुस्सविग्गहं जीविता वोरोपेत्वा ।

अस्समणो होति असक्यपुत्तियो । तं ते यावजी
वं अकरणीयं । आम भन्ते ॥

उपसंपन्नेन भिक्खुना उत्तरिमनुस्सधम्मो न उल्ल
पितब्बो । अन्तमसो सुञ्ञागारे अभिरमामीति ।
यो भिक्खु पापिच्छो इच्छापकतो । असन्तं अभूतं
उत्तरिमनुस्सधम्मं उल्लपति झानं वा । विमोक्खं वा ।
समाधिं वा । समापत्तिं । मग्गं वा । फलं वा ।
अस्समणो होति । असक्यपुत्तियो । सेय्यथापि नाम ।
तालो मत्थकछिन्नो अभब्बो पुनविरूल्हिया ।
एवं एव भिक्खु पापिच्छो इच्छापकतो । असन्तं
अभूतं उत्तरिमनुस्सधम्मं उल्लपित्वा । अस्समणो
होति असक्यपुत्तियो । तं ते यावजीवं अकरणी
यं । आम भन्ते ॥ ॥

VERSIO LATINA.

Adoratio sit Venerabili, omniscienti, summo Buddhae.

Primum praeceptorem ut sibi quaerat (candidatus) est curandum; postquam praeceptorem sibi procuravit, patera et vestis ab eo sunt poscendae.

Haec est patera tua. Ita domini!

Haec est vestis tua. Ita domini!

Haec est vestis tua exterior. Ita domini!

Haec est vestis tua interior. Ita domini!

Abeas et illo loco stes.

Audiat me concio sacra! Naga a venerabili Tissa upasampadam expectat. Si concioni momentum adest, ego Nagam interrogabo.

Audi o Naga! Hoc tibi est tempus vera dicendi et ea, quae fuere pronuntiandi. Quae fuerunt ego in media concione te interrogabo. Interrogato tibi ea quae sunt, confitenda, quae non, neganda sunt. Noli falsa pronuntiare! Haecce te interrogabo:

Suntne tibi eiusmodi morbi: lepra?

Non est Venerabiles!

Ulcus?

Non est Venerabiles!

Scabies?

Non est Venerabiles!

Tabes?

Non est Venerabiles!

Morbus sacer?

Non est, Venerabiles!

Esne homo? Sum homo Venerabiles!

Esne mas? Sum mas Venerabiles!

Esne tui juris? Sum mei juris Venerabiles!

Esne liber ab aere alieno? Sum o Venerabiles!

Num es inter milites regis? Non sum Venerabiles!

Licetne tibi per parentes tuos? Licet Venerabiles!

Excessistine annum vicesimum? Excessi Venerabiles!

Estne tibi patera incolumis, vestisque incolumis? Est Venerabiles!

Quod nomen tibi est? Mihi, Venerabiles, est nomen Nagae.

Quod porro praeceptori tuo? Praeceptori, Venerabiles, est nomen Tissae, rectoris.

Audiat me venerabilis concio. Naga, per venerabilem Tissam upasampadam gradum expectans a me interrogatus est. Si concioni momentum adesse videtur, Naga accedat. Accedas licet! est dicendum.

Gradum upasampadam a venerabili concione poscentem benigne excipiat me venerabilis concio. Secun-

da vice gradum upasampadam a venerabili concione poscentem benigne excipiat me venerabilis concio. Tertia vice gradum upasampadam a venerabili concione poscentem benigne excipiat me venerabilis concio.

Audiat me concio sacra. Hic Naga a venerabili Tissa upasampadam expectat. Si momentum adest concioni, Nagam de obstaculis interrogabo.

Audi o Naga! Hoc tibi est tempus vera dicendi et ea quae fuere pronuntiandi. Quae fuerint, ego te interrogabo. Interrogato tibi ea quae sunt confitenda, quae non, neganda sunt.

Suntne tibi eiusmodi morbi: lepra?

Non est Venerabiles!

Ulcus? Non est Venerabiles!

Scabies? Non est Venerabiles!

Tabes? Non est Venerabiles!

Morbus sacer? Non est Venerabiles!

Esne homo? Sum homo Venerabiles!

Esne mas? Sum mas Venerabiles!

Esne tui juris? Sum mei juris Venerabiles!

Esne liber ab aere alieno? Sum Venerabiles!

Num es inter milites regis? Non sum Venerabiles!

Licetne tibi per parentes tuos? Licet Venerabiles!

Excessistine annum vicesimum? Excessi Venerabiles!

Estne tibi patera incolumis, vestisque incolumis? Est Venerabiles.

Quod nomen tibi est? Mihi est, Venerabiles, Nomen Nagae.

Quod porro praeceptori tuo? Praeceptori, Venerabiles, est nomen Tissae rectoris.

Audiat me venerabilis concio. Hic Naga a venerabili Tissa *upasampadam expectans, liber est ab obstaculis,* incolumis est patera vestisque eius. Hic Naga a concione venerabili upasampadam expectat per venerabilem Tissam praeceptorem suum, si momentum adest concioni, Nagae concedat upasampadam per venerabilem Tissam praeceptorem.

Haec est formula:

Audiat me venerabilis concio. Hic Naga, a venenerabili Tissa praeceptore upsampadam expectans, liber est ab obstaculis, incolumis patera vestisque eius. Naga a concione upasampadam poscit per venerabilem Tissam praeceptorem. concio Nagae upasampadam concedit per venerabilem Tissam praeceptorem. Qui venerabilis comprobat upasampadam Nagae per venerabilem Tissam praeceptorem, is sileat, qui non, loquatur. — Secunda vice hanc rem pronuntio: Audiat me venerabilis concio. Hic Naga a venerabili Tissa upasampadam expectans, liber est ab obstaculis, incolumis patera vestisque eius. Naga concione upasampadam poscit per venerabilem Tissam praeceptorem. concio Nagae upasampadam concedit per venerabilem Tissam praeceptorem. Qui venerabilis comprobat upasampadam Nagae per venerabilem Tissam praeceptorem, is sileat, qui non, loquatur. — Tertia vice hanc rem pronuntio: Audiat me venerabilis concio. Hic Naga a venerabili Tissa praeceptore upasampadam expectans, liber est ab obstaculis, incolumis patera vestisque eius, Naga a concione upasampadam poscit per venerabilem Tissam praeceptorem, concio Nagam upasampadam concedit per

venerabilem Tissam praeceptorem, qui venerabilis comprobat Nagae upasampadam per venerabilem Tissam praeceptorem, is sileat, qui non, loquatur.

Comprobat concio Nagae receptum, ideo silet, ita credo.

Tunc est umbra emetienda, anni tempus est pronuntiandum, pronuntianda est pars diei, concio est pronuntianda. Deinde et res quatuor faciendae et res quatuor non faciendae sunt pronuntiandae.

Comedenda sunt, quae alii reliquere. Hoc tibi per totam vitam tuam studiose est faciendum. Supervacanea sunt: Cibus, concioni oblatus, cibus singulari occasione oblatus, invitatio, cibus per sortes datus, convivium die octavo, decimo quinto et decimo sexto cuiusque mensis institutum. Ita domini!

Vestes pulvere inquinatae gerendae sunt. Hoc tibi per totam vitam tuam studiose est faciendum. Supervacanea sunt: Vestes e bysso, carbaso, filis sericis contextae, vestes laneae, vestes e lino aut cannabi confectae. Ita domini!

Buddhae addictorum habitatio apud radices arborum est facienda. Hoc tibi per totam vitam tuam studiose est faciendum. Supervacanea sunt: Coenobium, domus forma pyramidata exstructa, palatium, aedes, spelunca. Ita domini!

Vaccarum urina pro remedio est utenda. Hoc tibi per totam vitam tuam studiose est faciendum. Supervacanea sunt: Butyrum liquefactum, butyrum recens, oleum, mel et saccharum. Ita domini.

Sacerdotem, qui upasampadam accepit, cum feminâ coire dedecet atque adeo cum brutis. Qui sacerdos cum femina coitum fecit non amplius sacerdos erit, non

ADNOTATIONES

tat Cloughius, in scriptis singhalensibus hanc vestem *nominari* sangalasivura a sangala duplex.

उत्तरामङ्गे Cod. उत्तरासङ्गे male. Cf. Wils. et Abh. II. 3. 3. 19.

et 9. se convertere त्रिसुध धम्मचक्कं p. 73. l. 8. Credere in leges Buddhae est पसाद सासन Mhv. p. 25. l. 11. p. 38. l. 10.

पत्तकल्लं quid sit egregie nos docet Pratimokshae lo-[illegible] उपोसथो आगमिका च भिक्खू कम्मपत्ता सभागापत्तियो च न विज्ज- न्ति वज्जनीया च पुग्गला तस्मिं न होन्ति पत्तकल्लन्ति वुच्चति ॥. Uposa- [illegible]monia pattakallam (पत्तकल्लं) nominatur si, quot- [illegible]nia rite praestitere et nihil ad- [illegible]nectant *) ne-

Nomen कम्मुव. quod codici nostro est praepositum significare idem ac sanscritum कर्मवाक्य docuerunt V. V. Dd. Burnouf et Lassen: Essai sur le Pali p. 206. Vocem कर्मवाक्य ipsam in Manuscripto suo reperisse videtur Cloughius, qui eam versioni suae praeponit*). Significat autem hoc verbum: „Expositio officiorum“, nam sacerdotis Buddhici officia in hoc libello exponuntur.

Qui inter sacerdotes Buddhicos vult recipi, is adhuc puer instituendi caussa magistro traditus, usque ad vicesimum annum inter ejus discipulos, quos samaneras vocant, versatur. Vocem autem सामणेर explicant per: समणस्स अपच्च cf. Bopp. kl. Sanskritgr. p. 324. Ubi primum annum vicesimum excessit, absoluta institutione illa sacerdotium accipere licet, qui tamen gradus, priusquam sacerdoti inquirenti probaverit disertis verbis, sese liberum esse a morbis contagione nocentibus, nullo modo ei conceditur.

*) [illegible] non mutatur in lingua [illegible] पत्तिकल्लं Abh. I. 2. 2. [illegible]

tat Cloughius, in scriptis singhalensibus hanc vestem nominari sangalasivura a sangala duplex.

उत्तरासङ्गं Cod. उत्तरसङ्गं male. Cf. Wils. et Abh. II. 3. 3. 10.

संघो conventus sacerdotum ad sacrum aliquod perficiendum. Diversum est गणोत्ति cf. infra.

नाग „that is to say candidate“ glossa apud Buchanan.

आयस्मा Nomen honorificum sacerdotibus inditum; descendit ab आयुस् vita et suffixo मत् atque significat longaevus, improprie venerabilis. cf. Clough. Pali gramm. p. 94..

तिस्सो nomen incertae originis, frequentis tamen usus, apud Bauddhas. Cf. Turnour in Glossario ad Mahav. s. v. Cohaeret cum hoc nomine vox उपतिस्स, nomen Sàriputrae celebris Buddhae discipuli.

उपसंपदापेक्खो. Cod. constanter उपसम्पदापेखो quod correxi cf. Mhv. p. 80. l. 6. उपसंपदा est infimus gradus sacerdotis Buddhici, unde derivatum उपसंपादेमि upasampadam accipere cf. Mhv. p. 32. lin. pen. et nostrum librum. p. 7. — Receptus primum numeratur inter नवुत्तरा, qui infimi sunt sacerdotum (Mhv. p. 164. pen.) tum ad तेपिटका evehitur assiduo studio, per quinque fructus (फलानि). Sunt autem hi fructus vel gradus: सोतापत्ति Mhv. p. 4. l. 1. et alias, सकदागामी ibid. p. 173. pen. अनागामी ibid. p. 77. lin. 5. अरहो ibid. p. 13. lin. 3. पच्चेकसम्बुद्धो ibid. p. 24. lin. 7. De his quinque fructibus Remusat Foe kue ki p. 94 pluribus egit. Ad hasce dignitates evehi semper per फलं पाप exprimitur. Ita सोतापत्तिफलं पत्वा । अनागामिफलं पत्वा etc in. Mhv. — Conversio ad fidem Buddhicam est: विनय Mhv. p. 94. l. 2. धम्माभिसमया p. 73. l. 5. converti विनेति Mhv. p. 2. l. 8

et 9. se convertere विसुध धम्मचक्कं p. 73. l. 8. Credere in leges Buddhae est पसाद् सासने Mhv. p. 25. l. 11. p. 38. l. 10.

पत्तकल्लं quid sit egregie nos docet Pratimokshae locus: उपोसथो यावतिका च भिक्खू कम्मपत्ता सभागापत्तियो च न विज्जन्ति वज्जनीया च पुग्गला तस्मिं न होन्ति पत्तकल्लंति वुच्चति ॥. Uposatha caeremonia pattakallam (प्राप्तकाल्यं) nominatur si, quotquot sunt sacerdotes, officia rite praestitere et nihil admiserunt contra praecepta, quae ad cibos spectant *) neque animantia evitanda in ea sunt.

वज्जनीयं Dicitur in lingua palica वुच्चति pro उच्यते । वुत्त pro उक्त, वत्वा et वत्वान pro उक्त्वा Cf. Mhv. p. 61. l. 3. p. 138. l. ult.

तिण्हा videtur esse sanscritum तृष्णा.

कुट्ठं lepra cf. Abh. II. 3. 3. 20. II. 3. 4. 12.

गण्डो blister of the skin Abh. III. 3. 271.

किलासो any other disease. Buchanan. any other cutanous disease. Clough. Videtur esse vox sanscrita कृश. Saepe pro ऋ syllabae primae vocalis इ ponitur, imprimis si syllaba a consonante duplici incipit. Vocabulum nostrum recte ita scriptum esse videmus e अकिलासु a diligent man. Abh. II. 7. 14. Alia exempla sunt: मिलक्खा Abh. II. 7. 15. pro म्लेच्छ; निस्साय

---

*) सभाग° i. e. स्वभाग cf. Mhv. p. 66. l. 5. Commentarius ad h. l. विकालभोजनादिवत्थुसभागापत्तियो च न विज्जन्ति. Observa usum vocis भाग, quae sensu Buddhico cibi partem significat. ex. gr. Mhv. p. 147. l. 1. 2. et sqq. — पुग्गलो animans, Abh. III. 3. 307. sanscr. पुद्गल persaepe reperitur in scriptis Buddhicis. Comm. गहपतिपण्डकादयो एकवीसति वज्जनीया च पुग्गला हत्थपासतो बहिकरणवसेन वज्जितब्बा तस्मिं न होन्ति ॥

nuntiata sunt a Buddha atque re vera sufficiunt ad te impediendum, quin inter Sacerdotes excipiaris, si his obstaculis es obnoxius. Ita a sacerdotibus allocutus si rem ita esse concedit, ter a reliquis sacerdotibus est alloquendus, ut relinquat sententiam suam, hanc si reliquit faustum est, si non, dignus est, qui in tartarum dejiciatur.

परिपुण्णं अस्स. Cod. परिपुण्णास्स

तुण्हस्स. Malim तुण्ही सिया, quod tamen in textum recipere non ausus sum, vetante Codice. Quum secundum Buddhae leges necessaria tantum dici, alioquin taceri oporteat, Bauddharum sacerdotes de aliqua re rogati aut interrogati nil respondere solent, si rem praebere aut affirmare volunt. Cf. Mhv. p. 6. l. 9 et saepius in Prat. ex. gr. यस्स सिया आपत्ति सो आविकरेय्य असन्तिया आपत्तिया तुण्ही भवितब्बं तुण्हीभावेन खो आयस्मन्ते परिसुद्धाति वेदिस्सामि.

उतुपमाणं videtur idem esse ac उतुक्खानं in Prat. Tempus anni accurate a sacerdotibus mente teneri oportet, propter uposatham caeremoniam, quae observari debet ab omnibus. Cf. Commentarium Prat. ad उतुक्खानं: उतुक्खानं हेमन्तादीनं तिण्णं उतूनं एत्तकं अतिक्कन्तं एत्तकं अवसिट्ठंति एवं उतूनि धपनसासने हेमन्तगिम्हवस्सानानं वसेन तीणि होन्ति ॥ अयं हेमन्तउतु अस्मिं उतुम्हि अट्ठ उपोसथा इमिना पक्खेन एको उपोसथो संपत्तो एको उपोसथो अतिक्कन्तो छ उपोसथा अवसिट्ठा ॥. Utukkhânam i. e. trium anni temporum*) tanta pars praeterierit, tanta adhuc adventura sit necesse est. Tria sunt anni tempora secundum praecepta, quae in libro Dhapana data sunt, hiems, aestas, tempus pluviosum. — Hoc est tempus hiemis in hoc anni tem-

*) Dividuntur a Buddhae sectatoribus tempora anni aut in partes sex ut ab Indis, aut in partes tres. Cf. Turnour Gloss. ad Mhv. s. v. उतु et praecipue Abh. I. 1. 4. 13.

pore octuplices sunt ritus uposathae, die octavo huius mensis unus praeteriit, unus nunc adest, ergo sex adhuc reliqui sunt.

संगीति concio, ubi liber Winaya exponitur. Descendit vox a radice गी cum सं composita cf. Mhv. capp. III et IV. ubi ejusmodi conciones describuntur.

पिण्डियालोपं Formam पिण्डी nondum inveni in libris palicis, semper scribitur पिण्डो. Cf. Mhv. p. 24. l. 8. p. 176. l. 1. — आलोपो „a mouthful taken up by the hand“ Abh. II. 6. 21. Ad पिण्डिया cf. Mhv. p. 110. l. 10. आलोपभाग p. 147. l. 4. „remnants“.

पब्बजा a verbo sansc. व्रज c. praep. प्र coniuncto, quod significat prodire, caus: in exilium mittere. In libris buddhicis पब्बज est: prodire e statu laico ad statum sacerdotis; caus: facere, ut aliquis inter sacerdotes recipiatur. Causativo tamen etiam significatio sanscrita remansit cf. ex. gr. infra inter पाराजिका धम्मा cum. Mhv. p. 24. l. 3. Eodem modo निक्खम (scr. निःक्रम) excedere etiam est: excedere e statu laïco. Cf. Mhv. p. 74. l. 2. cf. etiam नेक्खमं Abh. III. 3. 54 et Cloughium ad h. l.

अतिरेकलाभो Hanc vocem Buchanan reddit: but if etc. Cloughius contra: Hence the following are superfluities. Plus differre videntur versiones, quam re vera differunt. Nam inter supervacanea quidem numerantur res, quae hic describuntur, sed nequaquam vetitae sunt.

उद्देसभत्तं food given on particular occasions. Clough. उद्देश motive. Wilso s. v. Vox भत्तं (a radice भज्), quae cibum significat, in lingua sanscrita vix hac vi, in lingua palica ceterum usitatissima, usurpatur. Cf. ex. gr. Mhv. p. 7. l, 2. p. 25. l. pen. p. 49. l. 3. alias. Possis hunc sen-

sum e radice ipsa derivare (cf. graec. φάγω, pers. ﺧﺎﺑ et ﺍﻝ), praestat tamen significationem e sensu buddhico vocis भत्त derivare de quo supra. p. 29.

सलाकभत्तं daily alms. Mhv. p. 162 l. 6. सलाक „tickets for the distribution of alms to the priests.“ Turnour in Gloss. s. v. सलाकग्गो. Buchanan: „provisions sent by a letter.“ Clough: „food distributed by lot.“ Cum voce सलाकभत्तं non confundenda est vox सरकभत्तं Mhv. p. 19.. l. 11. a सरको vas. Abh. II. 7. 32. Mhv. p. 146. l. ..

निमन्तणं ex. gr. Mhv. p. 89. lin. 5.

पंसुकूल° pro पंस्वाकूल°. Usitatius esset पंसाकूल° cf. Pratim. पकूकमतायस्मा. Cf. tamen etiam मातापितूहिनुञ्जातो Mhv. p. 32. l. 8. Invenitur etim सानपंसुकूलं Journ. of the As. Soc. of Bengal. VI. 512.

साणं made of Bengal flax. Wilso s. v. शाणं.

भङ्गो a भाङ्ग cannabis sativa. Wilso.

सेनासनं. सेना i. e. भिक्खुसेना ut saepe in Pratim. सेनासनं est habitatio sacerdotum in silva sita. Cf. Mhv. p. 171. l. pen. in Pratim. अरञ्ञकानि सेनासनानि appellantur. Aestatem in silvis aut hortis transigere Buddhae sectatoribus religio est. Hortus, ubi sacerdotes vitam degunt, nominatur आरामो, quod vocabulum sexcenties in Mhv. legitur. In Foe kue ki p. 19. Seng kia lan per „jardin de plusieurs“ explicatur, quod vocabulum cum doctissimo Neumannio (Zeitschrift für's Morgenl. III. p. 121.) per सङ्गारण्णं explico sed per „silva multorum“ verto. Nam रण्णं quod legendum censet vir doctissimus, forma quidem pracritica est, sed non = रत्नं (quod esset रयणं cf. Vararuchi apud Lass. gr. prâc. III. 59) sed idem quod अरण्णं cf. Varar. l. c. I. 4. et Lassenium gramm. prâc.

p. 173. Vox रतं in lingua palica semper audit रतनं ex. gr. Mhv. p. 4. l. 4. p· 68. l. 6. alias.

घरुळयोगो house in form of a supanna. Abh. II. 2. 12.

पासादो palace. Abh. II. 2. 11 et 12.

पूतिमुत्तं „urine of a horned cattle“ Abh. II. 3. 2. 21.

De ceteris remediis haec in Pratim. praecipiuntur (L. V. 4. 9.) यानि खो पन तानि पणीतभोजनानि सेय्यथिदं । सप्पि नवनीतं । तेलं । मधु । फाणितं । मच्छोमसं (मच्छमंसं) । खीरं । दधि । यो पन भिक्खु एवंरूपानि पणीतभोजनानि अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्ञा पेत्वा भुञ्जेय्य पाचित्तियं. Qui sacerdos non aegrotus hisce cibis dulcibus: butyro liquefacto, butyro recenti, oleo, melle, saccharo, carne piscium, lacte, sero, sciens animi caussa vescitur, dignus est, qui in tartarum dejiciatur.

सप्पि butyrum esse inter remedia sacerdotum aegrotorum videmus e Mhv. p. 37. l. ult. — De मधु vid. Mhv. p. 24. l. 7. sqq.

फाणितं sugar. Abh. II. 6. 17.

Quae nunc sequuntur leges in Pratim. पाटिदेसनिया धम्मा appellantur. Hoc loco non a re nobis videtur de hoc libro, qui a sectatoribus Buddhae plurimi aestimatur, nonnulla addere.

Pratimoksha continet magnum numerum legum subtilium, quae sacerdotibus Buddhicis praescriptae sunt et quas die octavo et die decimo quinto cujusvis mensis recitari oportet. Legimus hoc praeceptum in ipso fine libri his verbis.

एत्तकन्तस्स भगवतो (भगवता) सुत्तागतं सुत्तपरियापन्नं अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छति तत्थ सब्बेहेव समग्गेहि सम्मोदमानेहि अविवदमानेहि सिक्खितब्बन्ति ॥. Hic liber e Buddhae praeceptis ortus, monitis circumdatus bis per mensem recitatur et est ediscendus ab omnibus, concordibus plane non dissidentibus.

Sequitur nunc ordo totius libri, cum sinica compa-

rata, quam Remusat publici iuris fecit. Foe kue ki p. 104.

I. पाराजिका धम्मा Pho. lo. i. (extreme mechanteté) quatuor tituli.

II. संघादिसेसा धम्मा. Seng kia pho chi cha (ruine de sanga) 12. tituli. Quatuor posteriores यावततियका nominantur, quia constitutum est, ut, priusquam poena afficiantur, sacerdotibus qui vitium admiserunt praecepta illa in mentem revocentur.

III. अनियता धम्मा 2. tituli.

IV. निस्सग्गिया पाचित्तिया धम्मा. Ni sa khi (abandonner) Pho y thi, (tomber). 30 tituli.

V. पाचित्तिया धम्मा. Pho y thi. 92. tituli. Dividitur haec pars in novem capita: 1. मुसावादवग्गो 2. भूतगामवग्गो 3. भिक्खुनोवादवग्गो 4. भोजनवग्गो 5. अचेलकवग्गो *) 7. सप्पाणवग्गो 8. सहधम्मिकवग्गो 9. राजवग्गो. Caput octavum e duodecim, reliqua capita e decem titulis constant.

VI. पटिदेसनीया धम्मा. Pho lo thi thi che ni. (repentir vers à quelqu'un). quatuor tituli.

VII. सेखानि धम्मानि.

VII. सत्ताधिकरणसमथा.

Ut lectores paullulum degustent libri nostri ingenium पाराजिका धम्मा hic profero:

यो पन भिक्खु सिक्खासाजिवसमापन्नो सिक्खं अपच्चक्खाय दुब्बल्यं अनाविकत्वा मेथुनं धम्मं पतिसेवेय्य अन्तमसो तिरच्छानगतायपि पाराजिको होति असंवासो ॥

यो पन भिक्खु गामा वा अरञ्ञा वा अदिन्नं थेय्यसंखातं आदियेय्य यथारूपे अदिन्नादाने राजानो चोरं गहेत्वा हनेय्यु वा बन्धेय्यु वा पब्बाजेय्यु वा चोरोसि बालोसि मूळ्होसि थेनोसीति तथारूपं भिक्खु अदिन्नं आदियमानो अयंपि पाराजिको होति असंवासो ॥

---

*) desideratur finis atque nomen libri sexti in mspto.

यो पन भिक्खु संचिच्च मनुस्सविग्गहं जीविता वोरोपेय्य सत्थहारकं वास्स परियेसेय्य मरणवण्णं वा संवण्णेय्य मरणाय वा समादपेय्य अयंपि पाराजिको होति असंवासो ॥

यो पन भिक्खु अनभिजानं उत्तरिमनुस्सधम्मं अत्तुपनायिकं अलं अरियञाणदस्सनं समुदाचरेय्य इति जानामि इति पस्सामीति ततो अपरेन समयेन समनुगाहियमानो वा असमनुगाहियमानो वा आपन्नो विसुद्धापेक्खो एवं वदेय्य अजानंएव आवुसो अवचं जानामि अपस्सं पस्सामि तुच्छं मुसाविलपिंति अञ्ञत्र अधिमाना अयंपि पाराजिको होति असंवासो ॥

तिरच्छानो animal Abh. II. 10. 38.

सत्थथा sicut. Abh. III. 4. 6.

पतिसंचिच्चा Regula sanscrita, gerundio vocum simplicium त्वा, vocum compositarum य affigi, in lingua palica non observatur, sed ambo formae promiscue inveniuntur. Cf. निक्खमित्वा Mhv. p. 74. l. 2. अभिसिञ्चित्वा p. 115. l. 2., contra गयिह, वन्दिय Mhv. p. 110. l. 6. Cf. etiam Essai sur le Pali p. 129. — De commercio sacerdotum cum feminis praecepta admodum subtilia in Pratim. dantur, quorum nonnulla hic proferre liceat:

L. II. यो पन भिक्खु विपरिणतेन चित्तेन मातुगामेन सद्धिं का यसंसग्गं समापज्जेय्य हत्थग्गाहं वा। वेणिग्गाहं वा। अञ्ञस्स परामसनं। संघादिसेसो ॥ Qui sacerdos mentem suam in pejus mutavit, atque feminae corpus tangit, manum vel crinem eius capit, aut membra eius permulcet, e concione est ejiciendus.

L. v. 1. 6. यो पन भिक्खु मातुगामेन सह सेय्यं कप्पेय्य पाचित्तियं ॥ Qui sacerdos una cum femina considet dignus est, qui in tartarum dejiciatur.

Lb. c. 3. 10. यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेय्य पाचित्तियं ॥ Qui sacerdos solus cum sola femina sacrosancta in secreto considet, dignus est, qui in tartarum dejiciatur.

थेय्यसंवासं De hac quoque re subtiliora praecepta dantur in Prat: ex. gr. L. v. c. 7. r. 6. यो पन भिक्खु जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमग्गं पटिपज्जेय्य अन्तमसो गामन्तरं पि पाचित्तियं ॥

Qui sacerdos capto consilio cum fure eadem via progreditur atque adeo eodem intervallo cum fure ingreditur, dignus est, qui in tartarum dejiciatur.

अदिन्नं part. praet. pro sansc. अदत्तं cf. Mhv. p. 61. l. 6 et Essai sur le Pali. p. 184.

उपादाय inde a. Locus similis in Mahav. p. 141. l. 2. तदुपादाय सो आसी गोटइम्बरनामको.

पादो „a dollar, say the pandits“ Clough.

संचिच्च i. e. संचिन्त्य, quod vocabulum in lingua palica sensum accepit de industria. Cf. असंचिच्च Mhv. p. 128. l. 6.

वोरोपेतब्बो. रुप नासे Dhatu manjari p. 14. ed. Clough. Forma aut ex वि et अव exorta cf. वोहारो Abh. I. 2. 2.1. (in Asocae inscriptionibus वियोहारो) e व्यवहार aut ex अवहार anteposita litera व ut in वुत्ति etc. Cf. Clough Pali grammar. p. 11. r. 27. उत्तरिमनुस्सधम्मो i. e. status Arhatis. Ad Arhates spectant सेखानि धम्मानि in Pratim: (Arha est aut अरह aut सेखो cf. Abh. II. 5. 28. Mhv. p. 110. l. 10. aut अरियो Abh. II. 5. 27. Mhv. p. 182. l. ult. Omnes has leges enumerare longum et inutile est, paucas tantum hic adjicio:

सुपटिच्छन्नो अन्तरघरे निसिदिस्सामीति सिक्खा करणीया ।
न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गमिस्सामीति सिक्खा करणीया ।
न उक्खित्तकाय निसिदिस्सामीति सिक्खा करणीया ।
अप्पसद्दो अन्तरघरे गमिस्सामीति सिक्खा करणीया ।
अप्पसद्दो अन्तरघरे निसिदिस्सामीति सिक्खा करणीया ।

Omnes hae leges ad miracula referenda sunt, quas Arhates perficere dicuntur, sunt enim Arhates इद्धिका i. e.

aërem pervolare possunt. Cf. Mhv. p. 13. pag. 33. alias. Cf. etiam Foe kue ki p. 32. Supremus Arhatis gradus appellatur पटिसंभिदा Journ. of. As. Soc. of Bengal. VI. 513.

पापिच्छो i. e. पापिच्छ

छापकतो videtur oppositum छलभिञ्ञो Mhv. p. 34. l. 8. quod Turnour vertit „endowed with the six supreme attributes" Malim etiam छलपकतो cf. tamen छउपोसथा p. 32.

समाधि. Cod. falso सधि, quod correxi secundum Cloughium.

फानं eodem modo correxi secundum Cloughium. Fortasse scribendum est झानं, cod. legit चानं

मग्गो path to Nirvana Cloughius, haud dubie recte. Cf. Mhv. p. 74. l. 8. p. 92. l. 7.

मत्थको upper sprout of a tree Abh. II. 8. 1. 14.

विरूल्हि posui e conjectura, nam quae litera loco ल्ह sit, non liquet. Forma विरूल्हि est = विरूढि, nam semper fere ल्ह pro ढ ponitur in lingua palica ut ल pro ड. Cf. नील = नीड Abh. II. 10. 17. वेलुरियं = वैडुर्य Abh. II. 6. 45, दल्हं = दृढं Abh. I. 1. 1. 40. मुल्हो = मूढ Abh. III. 1. 31. et vox विरूल्हि ipsa Mhv. p. 87. l. 5. Si autem ambo literae sunt coniunctae, conservantur. Cf. supra चउढयोग चउढमासो. De eodem usu in Vedis atque linguis dekkhanicis cf. Rosen ad Rigv. I. 1. Colebrooke Essays I. p. 38. not. Eodem modo lingua palica formas ut supra गयिह, वन्दिय etc. et dialectus Dhaulica कटवियं etc. retinuit, quas in Vedis quoque legi, nunc certissimum est. Cf. Zeitsch. für's Morgenl. III. pp. 80. 476.